

Türkçe Eğitimi Lisansüstü Programlarının Ders İçerikleri Açısından İncelenmesi

A Comprehensive Analysis of Course Content in Turkish Language Education Postgraduate Programs

Duygu YÜCEER *

Tuğba BARUTCU**

Makale Bilgisi

Geliş:13.02.2025
Kabul:09.05.2025

Doi:
10.20296/tsadergisi.1639439

Anahtar Sözcükler:

*Lisansüstü program
Öğretmen yeterliliği
TYYÇ*

ÖZET

21. yüzyılın beraberinde getirdiği hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmeler pek çok alanda çağı yakalamaya dönük ihtiyacın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Lisansüstü eğitim bu ihtiyacın açık bir şekilde görüldüğü alanların başında gelmektedir. Bu doğrultuda adım atılan Bologna ve Lizbon süreçleriyle lisansüstü öğrenim becerilerine sahip ideal birey tarif edilmiş ve bu bireyi dünya genelinde ortak standartlara göre tasarlamak amaçlanmıştır. Ülkemizde de bu tasarımın bir parçası olmak ve çağın öncüleri arasında yer almak için Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) ile öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri temel alanının yeterlilikleri belirlenmiştir. Bu araştırma, Türkiye’de yürütülmekte olan Türkçe eğitimi yüksek lisans ve doktora programlarının ders içeriklerinin bu çerçeve kapsamında incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Temel nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda yürütülen çalışmada veri toplama aracı olarak dokümanlardan faydalanılmıştır. Araştırma verilerini oluşturan ders içeriklerine dair dokümanlara ilgili üniversitelerin resmi internet sayfalarından erişilmiştir. Yapılan nitel içerik analizi sonucunda altı kategori ve on dört alt kategori belirlenmiştir. Gerçekleştirilen analiz sonucunda, bu kategorilerde ele alınan yüksek lisans ve doktora ders içeriklerinin genel itibarıyla, TYYÇ öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri temel alanı yetkinliklerinin bilgi basamağını temsil ettiği görülmüştür. Bu sonuç, ilgili derslerin 21. yüzyılın ihtiyaçlarını karşılayabilecek uzmanlığa ve yeterliliğe sahip bireyleri yetiştirmede yetersiz kalacağını ortaya koymaktadır.

Article Information

Submission: 13.02.2025
Acceptance:09.05.2025

Doi:
10.20296/tsadergisi.1639439

Key Words:

*Postgraduate program
Teacher competency
THEQF*

ABSTRACT

The rapid scientific and technological advancements of the 21st century have necessitated the need to keep pace in various fields, with postgraduate education being a primary area where this need is conspicuously evident. In this context, the Bologna and Lisbon processes have been initiated to define the ideal individual with postgraduate learning skills and aim to design this individual according to common global standards. This research aims to examine the course contents of Turkish language education master's and doctoral programs in Türkiye within the scope of this framework. The study, conducted in line with the basic qualitative research approach, utilized documents as the data collection tool. The qualitative content analysis identified six categories and fourteen subcategories. The analysis revealed that the course contents of these master's and doctoral programs generally represent the knowledge step of (Turkish Higher Education Qualifications Framework) THEQF's competencies in teacher training and educational sciences. This outcome suggests that the courses in question might be inadequate in developing individuals with the expertise and competence to meet the needs of the 21st century.

Atf için

Yüceer, D. & Barutcu, T. (202X). Türkçe eğitimi lisansüstü programlarının ders içerikleri açısından incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 29(3), 1028-1044. doi: 10.20296/tsadergisi.1639439

* Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Adıyaman, yuceerduyg@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3963-2756>

** Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Kars, tugbabarutcu3@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0618-0773>

GİRİŞ

Ülkeler, politikacılar, devlete bağlı tüm kurum ve kuruluşlar ya da pek çok farklı çalışma alanında faaliyet gösteren özel şirketler kendi varlıklarını korumak, sürdürülebilir imkanlarını muhafaza etmek, ekonomik rekabette güçlü durmak adına bireyin ortaya koyduğu becerilerin niteliği ve standartlarıyla yakından ilgilenmişlerdir. Bilgi düzeyi yüksek ve bunu becerilerine yansıtabilmiş bireyi tasarlamak, eğitim öğretim hizmetlerinin de temel güdüleyicisi olmuştur. Bu noktada lisans öğrenimini tamamlamak 20. yy.nin sonlarına doğru bireye önemli bir katkı sağlarken 21. yy.nin ihtiyaçları düşünüldüğünde yetersiz kalmıştır. Problem çözme, çok boyutlu analiz yapabilme, sözlü ve yazılı ifade yetkinliği kazanma, ekip içinde uyumlu, yaratıcılığı yüksek bir varlık gösterebilme gibi yeterlilikler 21. yy. becerileri içerisinde bireye dönük beklentileri yükseltmiştir.

Pek çok kurum, kuruluş ve araştırmacı 21. yy.nin ihtiyaçlarını karşılayabilecek uzmanlığa ve yeterliliğe sahip bireyin özelliklerini gerekçeleriyle sıralamışlardır. Zihinsel çeviklik, sosyal etki, güven ve değer oluşturabilme, girişimcilik, inisiyatif alabilme, öz disiplin, zorluklarla ve gerilimle baş etme, düşüncelerini muhatabına zarar vermeden açıklayabilme, merak etme ve hayal kurabilme gibi özellikler 20. yy.nin ötesine geçen 21. yy. becerilerinin temelinde yer almıştır (American Association of Colleges and Universities [AACU], 2007; Beers, 2011; Cansoy, 2018; International Society for Technology in Education [ISTE], 2016; IowaCore, 2010; National Research Council [NRC], 2011; Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2018; Partnership for 21st Century Skills [P21], 2009; Wagner, 2008; World Economic Forum [WEF], 2016). Teknolojik ve bilimsel açıdan öncülüğünü ispatlamış ülkelerin gelişimini, ortaya koyduğu ürünleri yakından takip eden gelişmekte olan ülkeler, ekonomik yarışın gerisinde kalmamak adına çağın gereklerine cevap verebilen bireyi inşa ederken yukarıda sıralamış olduğumuz becerileri göz önünde bulundurmışlardır.

Öğretim sistemi içinde lise öğreniminin sonuna kadar uygulanan öğretim programları bireye, daha çok iyi vatandaş olmaya, kendini tanımaya dönük bazı bilişsel ve sosyal beceriler kazandırırken lisans ve lisansüstü öğretim programları ise bir alana ilişkin temel uzmanlık bilgisini aktarmaya, bu bilgiyi beceri haline getirmeye yöneliktir. Lisansüstü öğretim programları çağımızın beklentileri çerçevesinde bireyin alana özgü uzmanlığını artırmayı, bu uzmanlığı üst düzey donanımlarla desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda oluşturulan programlarda yer alan derslerin içerikleri ve teori ya da uygulamaya dayalı yapısı, 21. yy. becerileri gelişmiş bireyin tasarımı adına temel araçları meydana getirmektedir. Bu araçlarla vadedilen çıktılar, lisansüstü öğrenimini tamamlamış bireyin toplumsal düzeydeki katkısıyla paralellik göstermektedir.

Küresel rekabetin 20. yy.nin sonundan itibaren güçlü bir ivme kazanması ve yaşanan teknolojik gelişmeler sebebiyle Türkiye, pek çok ülke gibi yükseköğretim sistemini yeniden değerlendirmiş, çağın gerekleri doğrultusunda köklü bir yapılanmaya yönelmiştir. Bu amaçla 2005 yılından başlayarak yükseköğretim programlarını, Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi ve Bologna Süreci Avrupa Kredi Transfer Sistemine uyumlu hale getirmek adına çalışmalarını sürdürmüştür (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2009). Ülkelerin yükseköğretim programlarının karşılaştırılmasını ve anlaşılmasını kolaylaştırmayı hedefleyen uyum temelli bu sistemler, 21. yy. becerilerine sahip bireyi yetiştirmek ve küresel rekabette dünya ülkeleriyle aynı düzlemde olabilmek adına ülkemizde de planlı bir şekilde uygulanmaya başlamıştır. Bu bağlamda geliştirilen Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesiyle lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki öğrenme çıktıları bilgi, beceri, kişisel ve mesleki yetkinlikler olmak üzere dört temel niteliksel boyutta sınıflandırılmıştır (YÖK, 2011). Bu öğrenme çıktılarının elde edilmesi elbette, kapsamlı bir şekilde planlanan güçlü ders içerikleriyle mümkündür. Lisansüstü programlara ait ders paketlerinin teorik bilgiyi uygulama kabiliyetiyle harmanlayan çok boyutlu düşünme ve eleştirel bakış açısını oluşturmaya dönük yapısı bahsi geçen öğrenme çıktılarının elde edilmesini kolaylaştıracaktır. Buna karşın halen 20. yy. yeterlilikleriyle içinde bulunduğumuz devri okumaya çalışan öğretim programlarının Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi ile belirlenen öğrenme çıktılarına erişmekte zorlanacak olması tahmin edilebilecek bir sonuçtur.

Lisansüstü öğretim programlarının ders içeriği, yetiştirilmek istenen bireyleri daha donanımlı hale getirmek adına birer araç olarak kullanıldığından, araştırmacılar tarafından daima incelenen,

gözlemlenen bir alanı temsil etmektedir. Lisansüstü öğrenimini tamamlayan bireyin yetkinlikleri bu alan göz önünde bulundurularak yorumlanırken, bireyin toplumsal katkısı da tasarımı oluşturan bu ders içerikleriyle öngörülmektedir. Bu bağlamda Türkçe öğretim programlarının lisansüstü ders içerikleri üzerinde yapılan çalışmalar derslerin konu alanlarına göre dağılımını ortaya koymaya ve programın ihtiyaçlarını açıklamaya yöneliktir. Bu çalışmalarla lisansüstü Türkçe öğretim programında yer alan derslerin türleri, bu dersleri veren öğretim elemanlarının çalışma alanları ve derslerin üniversitelere göre dağılımıyla ilgili önemli noktalara değinilmiştir (Coşkun, 2013; Tosunoğlu ve Kayadibi, 2007; Yaman, 2013). Yapılan araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde Türkçe öğretim programı lisansüstü ders içeriklerinin ulusal bir düzlemde, programın akademik sınırları içerisinde incelendiği görülmektedir.

Bu noktada programın çıktıları ve bu çıktıların Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi kapsamında geliştirilen Türkiye Ulusal Yükseköğretim Yeterlilikleri Çerçevesinin ilkelerini yansıtmaya düzeyini betimlemek adına daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu söylemek mümkündür. Böylece Türkçe öğretim programı lisansüstü ders içeriklerinin bireyleri 21. yy. becerileri kapsamında ifade edilen yetkinliklere erişmede ne düzeyde desteklediğini yorumlamak da kolaylaşacaktır. Bu tür kapsayıcı çalışmalarda nitel araştırma paradigmalarından yararlanarak tümevarımsal, yorumlayıcı bir zihinsel süreci takip etmek, yapılan sistemli analizler sayesinde, derin anlamın keşfine imkân verecektir. Sıralanan ihtiyaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen bu araştırmada Türkiye’de uygulanmakta olan Türkçe Eğitimi alanındaki lisansüstü programların ders içeriklerinin incelenmesini hedeflemektedir.

Kavramsal Çerçeve

Ülkelerin eğitim öğretim sistemleri içinde alan uzmanı yetiştirmek amacıyla temelde iki aşamalı bir süreç takip edilmektedir (Karakütük, 2009). Bu aşamalardan ilki, lisans eğitimi sonrasında bireylerin çeşitli bilimsel yolları kullanarak bilgiye ulaşma ve bu bilgiyi derleyip yorumlayarak değerlendirme becerisi kazanmalarını sağlayan yüksek lisans programlarıdır (YÖK, 2016). İkinci aşamada doktora programları yer alır. Bu programlar bireylere, elde edilen bilgiyi ya da tespit edilen bilimsel problemi derinlemesine analiz ederek yorumlama, yeni sentezlere ulaşma ve sahip olunan bilimsel donanım ile bağımsız araştırma yapabilme becerisini edindirmek üzere yürütülür (YÖK, 2016). Herhangi bir konu alanına ilişkin açılan lisansüstü programların amacı sorgulayan, araştıran, bilimsel bakış açısına sahip, yaptığı çalışmalarla ülkesini ve dünya literatürünü ileriye taşıyabilecek yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirmektir (Bozan, 2012; Dilci, 2019; Karakütük, 1989). Bu hedef doğrultusunda edinilen bilgi, beceri, donanım, teknoloji ve gelişmişlik düzeyi ülkelere medeniyetler arası rekabette söz hakkı sağlamaktadır. Toplumun ihtiyaçları doğrultusunda öne çıkan boşlukları çeşitli öğretim programlarını yürüterek doldurmaya çalışan üniversiteler, özellikle yüksek lisans ve doktora eğitimiyle destekledikleri uzmanlıklar aracılığıyla kendi ülkelerini diğer ülkeler arasında görünür kılmaktadırlar.

Genel nüfus içinde 15-29 yaş aralığında 20 milyona yakın nüfusa sahip olan Türkiye, bu insan gücünü daha nitelikli hale getirmek adına üniversiteler aracılığıyla lisans ve lisansüstü programlarını daha verimli bir tasarımla ortaya koymak üzere çalışmalar yapmıştır (Bozan, 2012; Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2022). 1930’lu ve 40’lı yıllarda lisans eğitimi geliştirmek öncelikli olmuşken diğer yandan da lisansüstü eğitimin alt yapısı hazırlanmıştır. 1932’de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde doktora programı, 1944-45 ve 1976-77 yılları arasında ise Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde yüksek lisans ve doktora çalışmaları yürütülmeye başlanmıştır. Eğitim Fakültelerindeki yüksek lisans ve doktora programları ise 1969 yılında Ankara Üniversitesi eğitim fakültesinde tasarlanmıştır. Lisansüstü eğitimin sistemli bir yapıya bürünmeye başlaması Yüksek Öğretim Kurumunun kurulmasıyla birlikte 80’li yıllarda alınan kararlarla ancak mümkün olmuştur (Bozan, 2012). Bununla birlikte lisansüstü eğitim 1973 yılında Milli Eğitim Temel Kanunu’nda yüksek öğretimin üç düzeye ayrılmasıyla resmi bir platforma kavuşmuştur. Günümüze geldiğinde ise yüksek öğretim sisteminde evrenselliği yakalamak adına dünya ülkelerinin de içinde olduğu yeni bir yapılanmadan bahsetmek mümkündür.

Lizbon ve Bologna süreçleri Türkiye’nin de dahil olduğu, yükseköğretim sistemlerini ortak ilke, anlayış ve yaklaşımla yürütmeyi amaçlayan çalışmaları kapsar. Bu çalışmalarla öncelikli olarak

ülkelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek, yaşam boyu öğrenme kavramını ortaya koymak ve yeni istihdam alanları yaratmak amaçlanmıştır. Daha sonraki adımlar yükseköğretimin kalitesini, çağa uyumunu artırmak; uygulanan eğitim programlarının öğrenme çıktıları, kredi ile iş yükü açısından ulusal ve uluslararası düzlemde karşılaştırılabilirliğini kolaylaştırmak; öğrenci/öğretim elemanı hareketliliğini sağlamak üzere gerçekleştirilmiştir (YÖK, 2009). Türkiye, bu süreçler doğrultusunda yükseköğretim sistemini yeniden yapılandırmış ve Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'ne dayanarak Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'ni (TYYÇ) oluşturmuştur (YÖK, 2011). Bu girişimle ulaşılmak istenen hedef; yükseköğretim çıktılarını dünya standartlarıyla paralel hale getirmek ve diğer ülkelerle yürütülen ekonomik rekabette nitelikli, uzman insan gücü kaynağını büyütme, bu kaynakla elde edilecek teknolojiyi, bilimsel gelişimi ülkenin kalkınmasına imkân verecek şekilde kullanabilmektir.

TYYÇ'nin tasarımı 2005 yılında başlamış, pilot çalışmaların yapılması ve tüm yükseköğretim kurumlarının bu çerçeveye uyumlanması 2012'ye kadar sürmüştür (YÖK, 2009). Öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri alanındaki lisansüstü eğitim, bu çerçeve kapsamında yüksek lisans ve doktora yeterlilikleri olmak üzere iki temel aşamada ele alınmıştır. Aşamalara ait yeterlilikler Yükseköğretim Kurumu tarafından hazırlanan raporda şu özelliklerle sınırlandırılmıştır (YÖK, 2011): Öğretmen yetiştirmeyi amaçlayan programların öğrenme çıktıları öncelikle bilgi, beceri ve yetkinlikler olarak üç başlık altında derlenir. Kuramsal ve olgusal bilgi, bilişsel ve uygulamalı beceriler ile bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, öğrenme, iletişim, sosyal alanlar ve alana özgü yetkinlikler lisansüstü eğitimin erişimlerini ortaya koyar. TYYÇ'ye göre yüksek lisans öğrenimini tamamlayan bir öğrenci, lisans düzeyindeki edinimleriyle bağlantılı olarak yeni veya farklı konu alanlarındaki bilgiyi uzmanlık düzeyinde derinleştirerek geliştirir. Buna ek olarak kuramsal ve uygulamalı bilgiyi disiplinlerarası bir bakış açısıyla bütünleştirebilir, ortaya çıkan sorunları bilimsel araştırma yöntemleriyle çözümler üretir. Uygulamada karşılaşılabilecek beklenmeyen durumlara yeni, stratejik yaklaşımlar geliştirerek sorumluluk alır ve çözümler üretir. Alanına özgü bilgileri eleştirel bir anlayışla irdelemek, bağımsız çalışmalar yürütebilmek, uzmanlığı üzerinde şekillenen güncel yapıları yazılı, sözlü ve görsel olarak aktarabilmek, veri toplama ve yorumlama aşamalarını etik değerler doğrultusunda yürütebilmek de bu öğrenim düzeyi için beklenen özelliklerdendir. Bunlara ek olarak bir yüksek lisans öğrencisinin alanının ihtiyaçları doğrultusunda bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanabilmesi, en az bir yabancı dilde yazılı ve sözlü olarak iletişim kurabilmesi de Yeterlilikler Çerçevesi'nin gerekleri arasındadır. Bilgiyi edinmek, araştırmak, uygulamak ve bu bağlamda farklı çözüm yollarını şekillendirmek yüksek lisans öğreniminin merkezinde yer alırken bilgiyi uzmanlık alanı içinde özgün bir forma bürümek, edindiği kazanımları bireysel özellikleriyle harmanlamak ve böylece bir yeniliği inşa etmek ise doktora öğreniminin temel çıktıları meydana getirir. Özgün bir konuyu araştırmak, kavramak, tasarlamak ve uygulayabilmek, bilime özgünlük getirecek yeni tanımlara ulaşmak, karmaşık fikirleri analiz ederek sentezleyip değerlendirmek, böylece üst düzey beceri kazanmak TYYÇ kapsamında doktora programlarından mezun olan bir öğrenciden beklenenleri ifade eder. Alanıyla ilgili bilimsel bir yöntem geliştirmek ya da bilinen bir yöntemi farklı bir alana uygulamak, oluşturduğu bir makaleyi ulusal, uluslararası hakemli dergilerde yayımlayabilmek, bu sayede bilime katkıda bulunmak doktora yeterlilikleri için uluslararası düzlemde kararlaştırılan özellikler arasındadır.

Türkiye, Lizbon ve Bologna süreçleri üzerine şekillenen Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'nin gereklerini yerine getirmek ve lisansüstü öğretim yapısını dünya standartlarıyla bir kılmak adına oluşturduğu TYYÇ'yi 2012'ye kadar tüm kurumlarına uyarlamıştır. Toplam 15190 yüksek lisans ve 11120 doktora programında bu çerçevenin gerektirdiği öğrenme çıktıları doğrultusunda yapısal bir dönüşüme gidilmiştir. Ülkemizde yürütülen Türkçe Öğretimi lisansüstü programları da bu dönüşümün gerçekleştirildiği öğrenme alanları arasındadır. Türkiye'deki üniversitelerin 2'si vakıf, 47'si devlet olmak üzere 49'unda Türkçe Öğretimi yüksek lisans programı, 29'unda ise doktora programı bulunmaktadır. Bu programlar bireylerin Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesi üzerine araştırmalar yürütmek ve lisansüstü düzeyde dil bilinci, farkındalığı kazandırmak amacıyla tasarlanmıştır. Böylelikle Türkçe öğretimi alanında bilimsel yöntemleri kullanarak bilgiye ulaşma, bilgiyi derleme, derin bir bakış açısıyla yorumlayarak değerlendirme ve sentezleme yeteneği kazanan kaliteli insan gücünü meydana getirmek amaçlanmıştır. Bu amaçlarla tasarlanan eğitim

programlarıyla lisansüstü öğrenimlerini tamamlayan bireyler, iki önemli yeterlilik alanı çerçevesinde iyileşmeye katkı sağlayacaklardır. Bunlardan ilki TYYÇ ile detaylandırılan öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri lisansüstü yeterlilikleri, ikincisi ise 21. yy. beceri alanlarına dair yeterliliklerdir.

Öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri lisansüstü yeterlilikleri, öncelikli olarak kuramsal ve olgusal bilginin uzmanlık düzeyinde derinleşerek geliştirilmesini ifade eder. Bilgi, farklı yöntem ve stratejilerle uygulanır, eleştirel bir analizle sentezlenerek değerlendirilir. Bu değerlendirmeye ortaya çıkan fikirleri yazılı, sözlü ve görsel olarak sistemli bir biçimde paylaşmak, uzman bir topluluk önünde savunacak dil becerilerine sahip olmak lisansüstü öğrenimini tamamlamış bireyden beklenen özellikler içerisinde yer alır. Özgün bir fikirle bağımsız çalışmalar yürütebilmek, bir çalışma ekibinin parçası veya lideri olmaya imkân verecek iletişim maharetini ortaya koymak veya karşılaşılan sorunların çözümünde kişi ve kurumlarla işlevsel bir etkileşim kurmak öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri lisansüstü yeterliliklerinin önemli bir parçasını meydana getirir. Böylelikle Türkçe eğitimi lisansüstü programlarının ders içerikleri, bu yeterlilik alanını geliştirmek ve daha nitelikli bir hale getirmek adına uğraş verilmesi gereken bir çalışma alanına işaret eder. Bunlara ek olarak ilgili literatür incelendiğinde 21. yy. becerileriyle donatılmış bireylerin en temel özelliğinin dil alanındaki yetkinlikleri olduğu görülür. Etkin bir biçimde dinlemek, anlaşılır yazabilmek, sözel mesajları amacına uygun olarak ileterek açıklamak ve anadilde etkili iletişim kurabilmek bu yüzyıl içinde toplumları çağın gereklerine paralel olarak ileri taşıyacak özelliklerin temelinde yer alır (EnGauge, 2003; NRC, 2011; Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB], 2017; Wagner, 2008). İleri bir teknolojiyi ya da hizmeti ortaya koymak için üretilen yaratıcı fikirleri ustalıkla söze ve yazıya dökmek önemli bir başlangıç noktasıdır. Bir bilginin somutlaşarak özgün bir ürün halinde karşımıza çıkmasının ardında, o bilgiyi üreten bireylerin düşüncelerini, duygularını etkili iletişim kurarak yazılı veya sözlü biçimde ifade etmeleri yatmaktadır. Türkiye'nin ülkeler arasındaki ekonomiye dayalı rekabette kendini güçlü bir biçimde konumlandırabilmesi de bu dil yetkinliğine sahip bireylerin sayıca üstünlüğüyle yakından ilgilidir.

YÖNTEM

Türkçe Eğitimi alanındaki lisansüstü programların ders içeriklerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışma, öncelikli amacı anlamları açığa çıkarmak ve yorumlamak (Merriam, 2013) olan temel nitel araştırma yaklaşımı doğrultusunda yürütülmüştür.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada temel veri toplama aracı olarak dokümanlardan faydalanılmıştır. Dokümanlar, gözlem ve görüşme ile birlikte nitel araştırmalarda en fazla kullanılan veri toplama yaklaşımları arasında yer almaktadır. Araştırma verileri oluşturan ders içeriklerine dair dokümanlara ilgili üniversitelerin resmi internet sayfalarından erişilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama süreci Türkçe eğitimi alanında lisansüstü programı bulunan üniversitelerin tespiti ile başlamıştır. Bunun için Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) resmi internet sayfasının yükseköğretim istatistikleri bölümüne başvurulmuştur. Veri toplama sürecinin ikinci aşamasında üniversitelerin lisansüstü programlarının ders içeriklerine dair belgeler derlenmiştir. Bu verilerin kaynağını ise üniversitelerin kendi resmi internet sayfasındaki belgeler oluşturmaktadır.

YÖK'ten edinilen Ağustos 2021 verilerine göre Türkiye'de Türkçe Eğitimi alanında lisansüstü programı olan 49 üniversite vardır. Bu üniversitelerin 2'si vakıf ve kalan 47'si devlet üniversitesidir. Bu üniversitelerin tamamında yüksek lisans programı bulunurken sadece 29'unda doktora programı da bulunmaktadır. Yüksek lisans programlarının ikisi ve doktora programlarının biri vakıf üniversitesinde yer almaktadır. Bu programlar üniversitelerde sosyal bilimler, eğitim bilimleri ya da lisansüstü eğitim enstitüsü olmak üzere farklı enstitüler tarafından yürütülmektedir.

Veri Analizi

Araştırmanın amacı doğrultusunda Türkçe eğitimi alanındaki lisansüstü programların ders içeriklerinin incelenmesinde nitel içerik analizine (qualitative content analysis) başvurulmuştur. Nitel içerik analizi kodlamanın yorumlama, sınıflandırma ve analize dayalı olarak uygulandığı yorumlayıcı bir analiz biçimidir (Kuckartz, 2014). Araştırma kapsamında verilerin analizinde MAXQDA Analytics Pro 2020 adlı nitel veri analizi programından yararlanılmıştır.

Analize 49 üniversitenin yüksek lisans ve 29 üniversitenin doktora derslerinin tamamının içerikleri dahil edilmiştir. Ancak YÖK'ün Yüksek Lisans Programları için her üniversiteye zorunlu tuttuğu Seminer ve Tez Çalışması ile doktora programları için Seminer, Tez Çalışması, Tez Önerisi ve Yeterlilik Sınavı kodlama dışında tutulmuştur.

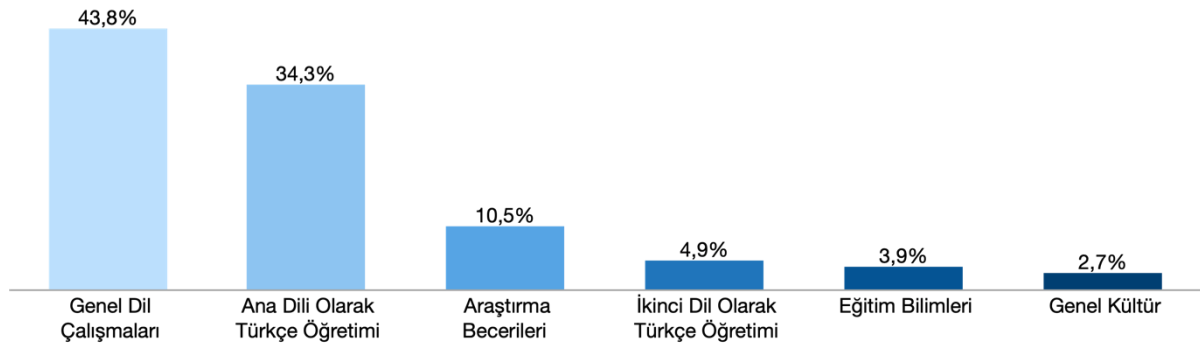
Kodlamalar yapılırken kimi zaman benzer isimli dersler farklı kategori ve alt kategorilere atanmıştır. Bunun nedeni kodlamalarda esas alınan ölçütün ders ismi değil, ders içeriği olmasıdır.

Kodlayıcılar Arası Uyum

Araştırmada hem süreçte hem de sonuçta kodlayıcılar arası uyum (consensual coding) esas alınmıştır (Kuckartz, 2014). Araştırmanın başında her iki araştırmacı bir araya gelip kodlar, kod tanımları ve örnekleri belirleyerek kod kitabının taslağını oluşturmuştur. Süreç boyunca yeni kodların ortaya çıkması ile kod kitabı yeniden gözden geçirilmiştir. Kodlamalar konusunda fikir ayrılıkları yaşandığında ise yapılan karşılıklı değerlendirmeler sonucu ortak karara varılarak tutarlılık sağlanmıştır.

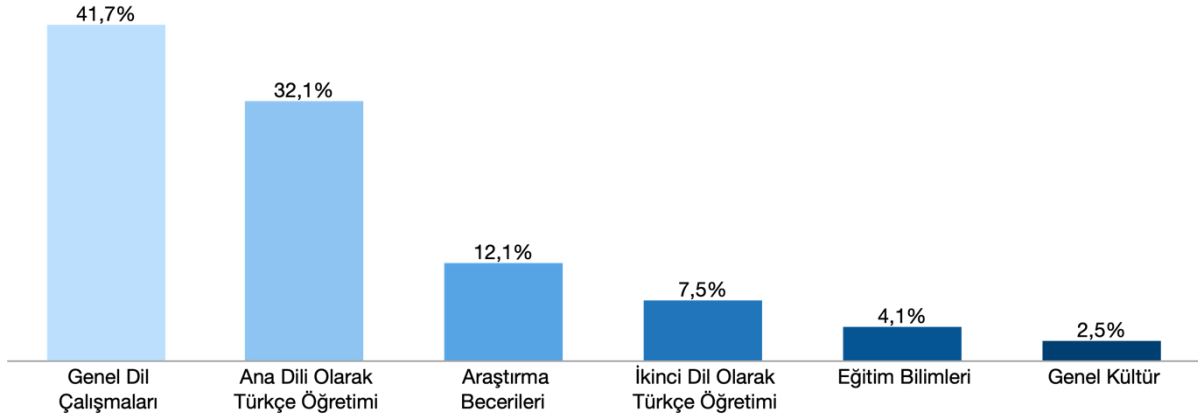
BULGULAR ve YORUM

Türkçe Eğitimi alanındaki lisansüstü programların ders içeriklerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada verilerin analizi sonucu toplam altı kategori ve on dört alt kategori belirlenmiştir. Analiz sonucu ulaşılan kategori ve alt kategoriler Şekil 1 ve 2'de gösterilmektedir:

Şekil 1

Yüksek Lisans Programı Ders İçeriklerinin Kategorilere Göre Dağılımı

Şekil 2

Doktora Programı Ders İçeriklerinin Kategorilere Göre Dağılımı

1. Kategori: Ana Dili Olarak Türkçe Öğretimi

Bu kategori “Teorik Temeller, Temel Dil Becerileri, Alana Güncel Yaklaşım ve Sorunlar, Teknoloji Destekli Türkçe Öğretimi” olmak üzere dört alt kategori başlığında ele alınmıştır.

1. Alt kategori: Teorik temeller

Ana dili ile Türkçenin eğitimi ve öğretiminin teorik temellerine odaklanan dersler bu alt kategoriye dahil edilmiştir. Türkçe eğitimi alan araştırmaları; Türkçe öğretiminin kuramsal, tarihi, kültürel ve yasal temelleri; Türkçenin kaynakları; Türkçe dersi öğretim programları ile bu programların geliştirilmesi, incelenmesi, uygulanması ve uygulanması sırasında yaşanan problemler; Türkçe ders kitapları ve bu kitapların hazırlanması, incelenmesi, seçimi; metin seçimi ve hazırlanması; değerler ve dil politikaları konusundaki dersler burada ele alınmıştır. 152 dersin dahil edildiği bu kategoriye Türkçe Öğretim Tarihi, Türkçenin Kaynakları, Türkçe Öğretim Programları dersleri örnek verilebilir.

Bu kategorideki dersler yetkinlik kazandırmak ya da alan bilgilerini uygulamaya aktarmaktan ziyade kuramsal temellerin atılması ve sağlamlaştırılmasıyla ilgilidir. Bu derslerin Türkçe eğitimi alanına özgü teorik bilgilerin geliştirilmesi ve derinleştirilmesi amacına hizmet ettiği söylenebilir.

2. Alt kategori: Temel dil becerileri

Genelde ana dili özelde ise Türkçe eğitiminde dört temel dil becerisi ve dil bilgisinin öğretimi konusuna odaklanan teorik ve uygulama temelli içeriğe sahip olan dersler bu alt kategoride ele alınmıştır. Temel dil becerileri, temel dil becerilerinin geliştirilmesi ve ölçülmesi, dil edinimi, Türkçe öğretim yöntem ve teknikleri, beceri eğitiminin kuramsal temelleri bu başlıkta ele alınmıştır. 264 dersin dahil edildiği bu kategoriye Okuma Eğitiminin Kuramsal Temelleri, Dinleme Eğitiminde Yaklaşımlar, İleri Okuma Teknikleri, İleri Yazma Teknikleri, Anlama ve Anlatma Becerilerinin Öğretimi, Türkçe Öğretiminde Materyal Geliştirme, Söz Varlığı Sözcük Öğretimi, Dil ve Konuşma Bozuklukları gibi dersler örnek verilebilir.

Bu kategorideki dersler alana özgü teorik bilgilerin geliştirilmesi ve derinleştirilmesi yanında bu bilgilerin uygulamaya aktarılması amacına da dönüktür. Teorik temeller kategorisinden farklı olarak buradaki ders içeriklerinde Türkçe öğretimi alanı genel olarak ele alınmaktan ziyade Türkçe öğretiminde dil becerileri ve bu becerilerin öğretiminde kullanılacak strateji, yöntem ve teknikler mercek altına alınmıştır. Yani, temel alan yeterlilikleri dahilindeki bilgi ve becerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

3. Alt kategori: Alana özgü yaklaşım ve sorunlar

Türkçe eğitimi alanında uygulanan çağdaş yaklaşım, yöntem ve teknikler ile bu konuda karşılaşılan güncel sorunlar bu alt kategoride incelenmiştir. Kategoriyeye hem tüm yaklaşım, yöntem ve teknikleri genel olarak ele alan dersler hem de özele indirgeyerek daha kapsamlı ele alan dersler

dahil edilmiştir. Örneğin Türkçe Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ile 21. Yüzyıl Becerileri ve Türkçe Öğretimi gibi dersler yanında Türkçe Öğretiminde Üst Biliş Stratejileri, Türkçe Öğretiminde İş birlikli Öğrenme, Yaratıcı Yazma, Yaratıcı Okuma ve Eleştirel Okuryazarlık gibi dersler de bu kategoride yer almaktadır. Güncel bilimsel ve teknolojik gelişmelerin doğurduğu ihtiyaca cevaben alanda ortaya çıkan dersler yine bu kapsama dahil edilmiştir. Bilgi Okuryazarlığı, Görsel Okuryazarlık, Dijital Okuryazarlık ve Dil Becerileri, Medya Okuryazarlığı ve Ekran Okuma bu dersler arasında yer almaktadır. Türkçe Eğitiminin/Öğretiminin Sorunları ve Ortaokul Türkçe Eğitim Programının Sorunları ise alanda karşılaşılan güncel sorunlar bağlamında kategoriye dahil edilen dersler arasındadır. Bu kategoride kodlanan 146 ders bulunmaktadır.

Buradaki derslerle alana özgü güncel ve ileri düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgilerin geliştirilmesi ve derinleştirilmesi hedeflenmiştir.

4. Alt kategori: Teknoloji destekli Türkçe öğretimi

Ana dili olarak Türkçe eğitimi alanında teknolojinin kullanımını ele alan dersler bu alt kategoriye dahil edilmiştir. Kategori kapsamında kodlanan 18 ders bulunmaktadır. Türkçe Eğitiminde Teknoloji Kullanımı, Türkçe Eğitiminin Dijitalleşmesi ve Türkçe Öğretiminde Çoklu Ortam Uygulamaları bu kategoride incelenen derslere verilebilecek örnekler arasındadır.

Bu kategorideki derslerle daha çok alanın gerektirdiği bilgisayar yazılım ve donanımı ile bilişim ve iletişim teknolojileri alanındaki teorik ve uygulamalı bilgilerin kazandırılması hedeflenmiştir.

TYYÇ öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri temel alanı yeterlilikleri kapsamında değerlendirildiğinde ana dili olarak Türkçe öğretimi kategorisinde ele alınan ders içeriklerinin bilgi ve beceriler düzeyinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bilgi ve beceri düzeyi karşılaştırıldığında ise bilgi düzeyine hitap eden derslerin daha fazla olduğu görülmüştür.

2. Kategori: İkinci Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Bu kategori “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretimi, İki Dillilik” olmak üzere üç alt kategori başlığında ele alınmıştır.

1. Alt kategori: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamında değerlendirilen dersler bu alt kategoride ele alınmıştır. Bu kategoriye dahil edilen 81 dersin içeriğini ikinci bir dil olarak Türkçe öğretiminin tarihi ve teorik temelleri; bu konudaki yaklaşım, yöntem ve teknikler ve karşılaşılan sorunlar, kültür aktarımı vb. oluşturmaktadır. Yabancılar Türkçe Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Akademik Türkçe, Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kuram ve Uygulamaları dersleri bu kategoride incelenen derslere örnektir.

Buradaki derslerle Türkçe eğitiminin yan alanı olarak değerlendirilen Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanına özgü temel ve güncel kuramsal ve uygulamalı bilgilerin kazandırılması ve geliştirilmesi hedeflenmiştir.

2. Alt kategori: Türk soylulara Türkiye Türkçesi öğretimi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alt kategorisinden farklı olarak bu alt kategoriye Türkiye Türkçesinin sadece Türk soylulara öğretimini odak alan dersler dahil edilmiştir. 8 dersin dahil edildiği bu kategori için Türk Soylu Öğrencilere Türkçe Öğretimi ile Türk Topulukların Türkiye Türkçesi Öğretimi dersleri örnek verilebilir. Burada yer alan dersler ile Türkçe eğitiminin yan alanı olarak değerlendirilen Türk soylulara Türkiye Türkçesinin öğretilmesi alanına özgü temel kuramsal bilgilerin kazandırılması hedeflenmiştir.

3. Alt kategori: İki dillilik

Dillerden birinin Türkçe olduğu iki dillilik durumlarında Türkçe öğretimine odaklanan dersler bu alt kategoriye dahil edilmiştir. 10 dersin kodlandığı bu kategoriye İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi ile İki Dillilere Türkçe Öğretimi dersleri verilebilecek örneklerdendir. Bu alt kategoride ele alınan derslerle Türkçe eğitimi alanıyla ilişkili bir diğer disiplin olan iki dilliliğe özgü temel kuramsal bilgilerin kazandırılması hedeflenmiştir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretimi kategorisinde yer alan dersler temel, kuramsal ve uygulamalı bilgilerin kazandırılmasını öncelikli olarak hedef almıştır. Bu haliyle ders içerikleri TYYÇ'nin bilgi düzeyine odaklanmıştır.

3. Kategori: Genel Dil Çalışmaları

Bu kategori "Dilbilim, Türk Dili ve Edebiyatı" olmak üzere iki kategori başlığında ele alınmıştır.

1. Alt kategori: Dilbilim

Dil çalışmaları alanında genel dil bilim dersleri ile dil bilimin ses, biçim, anlam ve kullanım boyutunda alt dallarını oluşturan dersler bu alt kategoride ele alınmıştır. Ses bilgisi, biçim bilgisi, söz dizimi, anlam bilim, sözcük bilim, sözlük bilim, köken bilim, metin dilbilim, lehçe bilimi, söylem çözümlemesi konulu dersler bunlara örnektir. Ses bilgisi ve biçim bilgisi gibi dil bilgisinin alt dallarını oluşturan derslerden teoriye odaklananlar bu kategoride ele alınırken bu teorik bilgilerin öğretimine odaklananlar temel dil becerileri kategorisine dahil edilmiştir. Tarihi ve çağdaş Türk lehçeleri de lehçe bilim bağlamında bu kategori altında değerlendirilmiştir. Türk edebiyatında farklı dönem ve türdeki metinlerin tahliline odaklanan dersler ise metin ve söylem çözümlemesi kapsamında yine bu kategoride ele alınmıştır. Bu kategori 390 dersle en yoğun kodlamanın yapıldığı alanı oluşturmaktadır. Türk Dilinin Gelişim ve Değişim Evreleri, Uygulamalı Dil Bilim, Yazınsal Metin Çözümlemeleri ve Sözlük Biliminde Temel Sorunlar bu kategoriye örnek verilebilecek derslerden birkaçıdır.

Bu alt kategoride Türkçe eğitimi alanı ile ilişkilendirilebilecek bir disiplin olan dil bilim alanına özgü dersler ele alınmıştır. Bu bağlamda ilk bakışta bu derslerin disiplinler arasındaki ilişkilerin kurulması yeterliliğini desteklediği söylenebilir. Öte yandan bu ders içerikleri ayrıntılı olarak incelendiğinde dilbilim ile Türkçe eğitimi alanı arasında ilişki kurulmasından çok dilbilimsel bir çerçevenin hâkim olduğu görülmüştür. Bu derslerle dilbilime özgü temel kuramsal bilgilerin kazandırılması hedeflenmiştir.

2. Alt kategori: Türk dili ve edebiyatı

Dil çalışmaları alanında Türk dili ve edebiyatını merkeze alan dersler bu alt kategoriye dahil edilmiştir. Türk dili ve edebiyatının dönemleri, edebi türler ve bunların öğretimi, edebi sanatlar, edebi akım ve ekoller, edebiyat eğitimi ve edebiyat eğitiminin kuramsal temelleri, edebiyat eğitiminin sorunları ve çözüm önerileri bu kategoriye dahil edilen derslerin içeriğini oluşturmaktadır. 258 dersin dahil edildiği bu kategoriye örnek olarak verilebilecek derslerden bazıları şunlardır: Dil ve Edebiyat Öğretimi, Divan Edebiyatında Türler, İleri Osmanlı Türkçesi, Türk Edebiyatında Tasavvuf, Edebi Metinlerle Türkçe Öğretimi.

Bu alt kategoride Türkçe eğitimi alanı ile ilişkilendirilebilecek bir disiplin olan Türk dili ve edebiyatına özgü dersler ele alınmıştır. Bu derslerle disiplinler arasındaki ilişkilerin kurulması yeterliliği desteklenebilecekken sadece Türk dili ve edebiyatı alanına ve bu alanın öğretimine özgü temel ve güncel, kuramsal ve uygulamalı bilgilerin kazandırılması ve geliştirilmesine odaklanılmıştır.

3. Alt kategori: Çocuk edebiyatı

Çocuk edebiyatı; Türk Dili ve Edebiyatı alt kategorisinde ele alınabilecekken Türkçe eğitimi alanının hedef kitlesine doğrudan hitap etmesi nedeniyle ayrı bir alt kategoride ele alınmıştır. 97 dersin dahil edildiği bu alt kategorideki dersler çocuk edebiyatı ve öğretimi; çocuk edebiyatının tarihi, öğretimi ve sorunları; çocuk edebiyatı metinleri, türleri ve Türkçe eğitiminde kullanımı ile gençlik edebiyatı konularını kapsamaktadır. Çocuk Edebiyatı ve İşlevleri, Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Metinleri ve Çocuk Edebiyatı Eleştirisi bu kategoride ele alınan derslerdendir.

Bu alt kategoride Türkçe eğitimi alanı ile ilişkili bir disiplin olan çocuk edebiyatına özgü dersler ele alınmıştır. Bu derslerle hem çocuk edebiyatına özgü temel ve güncel, kuramsal ve uygulamalı bilgilerin kazandırılması ve geliştirilmesi hedeflenirken hem de Türkçe öğretimi alanıyla çocuk edebiyatı arasında ilişki kurulmuştur.

Genel dil çalışmaları kategorisindeki dersler TYYÇ'ne göre değerlendirildiğinde ders içeriklerinin ağırlıklı olarak güncel, temel kuramsal ve uygulamalı bilgilerin kazandırılmasına yönelik olduğu görülmektedir. Burada TYYÇ'nin bilgi düzeyi hedeflenmiştir.

4. Kategori: Araştırma Becerileri

Bu kategori “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği, Nicel Araştırma, Nitel Araştırma, Akademik Yazma ve Sunum” olmak üzere dört kategori başlığında ele alınmıştır.

1. Alt kategori: Bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği

Bilimsel araştırma yapma konusunda temel bilgi ve becerileri kazandırmaya dönük araştırma yaklaşım, yöntem ve teknikleri ile yayın etiği konularını kapsayan dersler bu alt kategoriye dahil edilmiştir. 94 dersin kodlandığı bu kategori için Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Bilimsel Etik ve Eğitimde Bilimsel Araştırma dersleri örnek verilebilir.

Bu dersler ile bilimsel araştırmanın ilke ve yöntemleri ile bunların Türkçe eğitimi alanına aktarılmasına yönelik kuramsal ve uygulamalı bilgilerin kazandırılması hedeflenmiştir. Böylece araştırmacılar bilimsel araştırmalarla bilgiye ulaşma, bilgiyi değerlendirme, yorumlama ve uygulama yapabilme yeterliliğine erişebilecektir. Bu durum hem alana özgü hem de bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilmeye dair yetkinlik kazanmayı ifade etmektedir.

2. Alt kategori: Nicel araştırma

Bilimsel araştırmalar kapsamında nicel araştırma yaklaşım, yöntem ve tekniklerine odaklanan dersler bu alt kategoride ele alınmıştır. Bu kategoride kodlanan 36 derse Eğitim İstatistiği, Ölçek Geliştirme ve Türkçe Eğitimde Nicel Uygulamalar dersleri örnek olarak verilebilir.

Bu dersler ile nicel yaklaşımlara yönelik kuramsal bilgilerin kazandırılması ve Türkçe eğitimi alanında uygulamaya aktarılması hedeflenmiştir. Sadece nicel yaklaşımlara odaklanan bu dersler araştırmacının nicel yöntem ve becerilerde üst düzeyde ustalık kazanmasına fayda sağlayacaktır. Böylece hem alana özgü hem de bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilmeye dair yetkinlikler geliştirilecektir.

3. Alt kategori: Nitel araştırma

Bilimsel araştırmalar kapsamında nitel araştırma yaklaşım, yöntem ve tekniklerine odaklanan dersler bu alt kategoride ele alınmıştır. Bu kategoride kodlanan 36 derse Eğitimde Nitel Araştırma Yöntemleri ve Türkçe Öğretiminde Nitel Veri Analiz Yöntemleri dersleri örnek olarak verilebilir.

Bu dersler ile nitel yaklaşımlara yönelik kuramsal bilgilerin kazandırılması ve Türkçe eğitimi alanında uygulamaya aktarılması hedeflenmiştir. Bu dersler araştırmacının nitel yöntem ve becerilerde üst düzeyde ustalık kazanmasını destekleyerek hem alana özgü yetkinlik kazandırma yeterliliğine hem de bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yeterliliğine hizmet etmektedir.

4. Alt kategori: Akademik yazma ve sunum

Bilimsel araştırmaların raporlaştırılması ve sunumu konulu dersler bu başlığa dahil edilmiştir. Bu alt kategoride kodlanan 24 derse Akademik Yazma ve Sunum Becerileri dersi örnek verilebilir.

Bu dersler ile araştırmacıların alanlarında sosyal ve iletişimsel yetkinliğe erişmesi hedeflenmiştir. Bu hedefe erişilmesi araştırmacıların alanları ile ilgili bilgileri yazılı ve sözlü olarak sistemli bir şekilde kurgulayıp sunabilme yeterliliğine sahip olacağı anlamına gelmektedir.

TYYÇ öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri temel alanı yeterlilikleri kapsamında değerlendirildiğinde araştırma becerileri kategorisindeki derslerin kişisel ve mesleki yetkinliklerin bir parçası olan iletişim ve sosyal yetkinliği edindirmeyi amaçladığı görülmektedir. Bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği de ağırlıklı olarak bu kategori kapsamında öne çıkan lisansüstü eğitimin amaçları arasındadır.

5. Kategori: Eğitim Bilimleri

Eğitim bilimlerinin alt dallarını oluşturan dersler bu kategoride incelenmiştir. Ölçme ve değerlendirme, program geliştirme, gelişim ve öğrenme, öğrenme ve öğretme kuramları, öğretim

ilke ve yöntemleri ile eğitim felsefesi, tarihi ve politikası konulu dersler bu kapsamda değerlendirilmiştir. Türkçe öğretim ilke ve yöntemleri ile ana dili /Türkçe öğretim kuramları hariç olmak üzere bu dalların Türkçe eğitimi alanına uygulamasını konu edinen dersler de bu kategoride ele alınmıştır. Türkçe öğretim ilke ve yöntemleri konulu dersler daha çok beceri odaklı olduğundan temel dil becerileri kategorisine; ana dili /Türkçe öğretim kuramları ise alan odaklı olduğundan teorik temeller kategorisine dahil edilmiştir. 68 dersin kodlandığı bu kategoride incelenen derslerden bazıları şöyledir: Eğitim Felsefesinin Temelleri, Dil Becerilerinin Ölçülmesi, Türkçe Eğitiminde Program Geliştirme.

Bu kategoride Türkçe eğitimi alanı ile ilişkili olan eğitim bilimleri disiplinine özgü dersler ele alınmıştır. Bu derslerle TYYÇ kapsamında hem eğitim bilimleri alanına özgü temel kuramsal ve uygulamalı bilgilerin kazandırılması ve geliştirilmesi hedeflenirken hem de Türkçe öğretimi alanıyla bu disiplinler arasında ilişki kurulmuştur.

6. Kategori: Genel Kültür

Türkçe eğitimi ve öğretimi alanı ile dolaylı olarak ilişkisi bulunan ve dersi alanlara genel kültür desteği sağlayan dersler bu kategoride ele alınmıştır. 45 dersin kodlandığı bu kategoriye Estetik, İletişim ve Diller, Öğretmenlik ve Toplumsal Cinsiyet dersleri örnektir. Ayrıca özel eğitim alanı konu içeriğine sahip 3 ders de bu kategoriye dahil edilmiştir.

Bu kategoride Türkçe eğitimi alanı ile ilişkilendirilebilecek diğer disiplin alanlarına özgü dersler ele alınmıştır. Bu dersler lisansüstü eğitimde disiplinler arasındaki ilişkilerin kurulması yeterliliğine hizmet edebilecek içerikler incelendiğinde sadece bahsi geçen alana özgü kuramsal ve uygulamalı bilgilerin kazandırılması ve geliştirilmesine odaklanıldığı görülmüştür. Burada TYYÇ'nin bilgi düzeyine hitap edilmektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu çalışma, Türkiye'de yürütülmekte olan Türkçe eğitimi lisansüstü programları ders içeriklerinin TYYÇ içinde yer alan Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Yetkinlikleri (ÖYEBY) incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Tespit edilen dersler üzerinde yapılan nitel içerik analizi sonunda altı kategori ve toplam on dört alt kategori belirlenmiştir.

Ana dili olarak Türkçe öğretimi kategorisinde teorik temeller, temel dil becerileri, alana güncel yaklaşım ve sorunlar, teknoloji destekli Türkçe öğretimi olmak üzere dört alt kategori bulunmaktadır. Bu kategorideki dersler ÖYEBY'nin bilgi ve beceriler düzeyine hitap etmektedir. Kategoride beceri geliştirmeyi amaçlayan alana özgü strateji, yöntem ve tekniklerin uygulanarak öğrenildiği derslerin daha sınırlı, bilgi düzeyine hitap eden derslerin ağırlıklı olduğu gözlenmektedir. Bu veriler ışığında yeterlilikler çerçevesinin eleştirel düşünmeyi, yabancı dil becerilerini, sorunlara dair bağımsız çözüm yöntemleri geliştirmeyi vb. temele alan kişisel ve mesleki yetkinlikler basamağının göz ardı edildiği görülmektedir. Türkçe eğitimi alanında kullanılan teorik bilgileri ve yaklaşımları uygulamaya aktarmak, bu alandaki sorunlara çözümler üretmek, alanın çağa uyum sağlamasına katkı sunmak bu kategori çerçevesinde incelenen derslerle mümkün görünmemektedir (YÖK, 2009; YÖK, 2011). Bayar vd.nin (2013) lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin orta düzeyde olduğunu belirttiği ve eğitim programlarının eleştirel düşünmeye fırsat verecek şekilde tasarlanması gerektiğini vurguladıkları araştırma bu bulguyu destekler niteliktedir. Dahası lisansüstü düzeyde edinilmesi gereken önemli becerilerden birinin de dijital çağa uyum sağlamak, teknolojiyi etkin kullanmak olduğu göz önünde bulundurulursa (Beers, 2011; EnGauge; 2003; ISTE, 2016; IowaCore, 2010; WEF, 2016) uygulama ve bireysel saha tecrübesinden yoksun, sadece bilgi aktarımına dayalı ders içerikleri ile bu becerilerin gelişebilmesi olası görünmemektedir.

İkinci dil olarak Türkçe öğretimi kategorisinde ise yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Türk soylulara Türkiye Türkçesi öğretimi ve iki dillilik alt kategorileri bulunmaktadır. Bu kategorideki derslerle kuramsal ve uygulamalı bilgilerin kazandırılması hedeflenirken yeterlilikler çerçevesinin bilgi düzeyi esas alınmıştır. Kuramsal bilgiler ikinci dil olarak Türkçe öğretimi alanının temelini oluştururken buradaki en önemli nokta edinilen bilgilerin uygulamaya dönüştürülmesidir. Böylelikle kazanılan deneyim lisansüstü eğitim sonrasında bilgi ve becerisini ortaya özgün bir

şekilde koyabilmiş bireylerin yetişmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda ilgili kategori içerisinde incelenen dersler, yeterlilikler çerçevesinde yer alan eleştirel bakış açısını kazanmak, özgün çözüm yollarını ortaya koymak vb. yetkinlikleri bireye aktarmakta zayıf kalmaktadır (YÖK, 2009; YÖK, 2011). Zira literatürdeki pek çok kaynakta lisansüstü öğrenimini tamamlamış bireylerden akademik becerilerini geliştirmiş, eleştirel düşünebilen, sorun çözen, iş birliği içinde sahada bulunan, yaratıcı ve üretken uzmanlar olmalarının beklendiği vurgulanmaktadır (OECD, 2018; P21, 2009; P21, 2019; Wagner, 2008). İfadelerimizi destekler nitelikte Gömleksiz ve Yıldırım (2013), lisansüstü programlarda uygulamalı derslerin yer alması gerektiğini önemle vurgularlar. Şüphesiz ki uygulamalı derslerle birlikte deneyimini artıran öğrenciler söz konusu becerileri geliştirmekte daha sağlam adımlar atacaklardır.

Genel dil çalışmaları kategorisi dilbilim, Türk dili ve edebiyatı ile çocuk edebiyatı alt kategorilerinden oluşmaktadır. Bu kategorideki dersler ÖYEBY'nin bilgi düzeyindedir. Bu derslerle alana dair güncel, temel kuramsal ve uygulamalı bilgiyi aktarmak hedeflenmiştir. Bu bilgi şu açıdan şaşırtıcıdır: Türkiye'deki üniversitelerde bulunan Türkçe Eğitimi ana bilim dallarında görev yapan öğretim elemanlarının %64'ünün doktora tez çalışması Türkoloji ve dilbilim alanındadır. Bununla birlikte lisansüstü ders içeriklerinde Türkoloji ve dilbilim derslerinin oranı yüksek lisansta %44, doktorada %49 civarındadır (Coşkun, 2013). Bu bilgiler ışığında değerlendirdiğimizde ilk olarak bu iki alanda harcanan çaba, zaman ve emek göze çarpmaktadır. Beklenen, bu alanlarda yeterlilikler çerçevesinin gerektirdiği tüm beceri ve yetkinlikleri görebilmektir. Fakat ne yazık ki bu kategori de genel olarak diğer iki kategoride olduğu gibi bilgi düzeyinde ders içerikleri tasarlanmıştır. Dilbilim dersleriyle sadece kuramsal bilginin aktarımı sağlanmışken, Türk dili ve çocuk edebiyatı alanlarında kuramsal bilginin uygulama boyutuna da değinilmiştir. Ayrıca çocuk edebiyatı ile Türkçe öğretimi arasında ilişki kurulduğu görülmektedir. Bilgi düzeyini temsil eden ders içeriklerinde yeterlilikler çerçevesinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutuna yer verilmediği belirlenmiştir. Türkçe eğitiminin beslediği kaynaklar olarak özellikle dilbilim ve edebiyat alanları öğrencilerin özgün projeler üretmesi, takım çalışmaları yapması, orijinal problemlere karşı çözüm bulması gereken konuları içermektedir. Bu alanlardaki yetkinliğin göz ardı edilmesiyle, lisansüstü öğrenimini tamamlayan bireylerin akademik önemli zorluklarla karşılaşmaları söz konusu olacaktır.

Araştırma becerileri kategorisi bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği, nicel araştırma, nitel araştırma ile akademik yazma ve sunum alt kategorilerinden oluşur. Bu kategorideki dersler kişisel ve mesleki yetkinliklerin bir parçası olan iletişim ve sosyal yetkinlikle beraber bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliğini öğrencilere kazandırmayı amaçlamaktadır. Bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği dersleri, bilimsel çalışma sürecindeki ilkeler ve yöntemlerin Türkçe eğitimi alanında uygulamaya aktarılmasına yöneliktir ve bireyde bu konuda beceri geliştirmeyi hedefler. Bununla birlikte nicel araştırma ve nitel araştırma alt kategorisindeki dersler bu alanlarda üst düzey ustalık kazandırmaya yöneliktir. Bu kategoride ilk üç kategorinin aksine ÖYEBY'nin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu göz önünde bulundurulmuştur. Bir sorunu bağımsız olarak kurgulamak, çözüm yöntemi geliştirmek, çözmek, sonuçları değerlendirmek ve gerektiğinde uygulayabilmek, sorumluluk alarak çözüm üretebilmek gibi beceriler lisansüstü öğrenimini tamamlayan öğrencilerin edindiği beceriler olarak sıralanmaktadır (YÖK, 2009; YÖK, 2011). Bu haliyle kategorideki derslerin içerikleri, küresel anlamda ihtiyaç duyulan uzman bireyleri yetiştirmeye yönelik önemli bir adımı temsil etmektedir (Beers, 2011; OECD, 2018; IowaCore, 2010; NRC, 2011; P21, 2009; P21, 2019; Wagner, 2008; WEF, 2016). Bu kategoride eleştirilecek bir nokta, programdaki tüm lisansüstü dersler düşünüldüğünde araştırma becerileri kategorisinde değerlendirilecek derslerin sayıca diğer kategorideki derslerden az olmasıdır. Bu durum, araştırma sürecindeki motivasyonu, inançları, tasarım ve kurgu üzerine yaratıcılığın yönünü belirlemektedir. Bu bağlamda araştırma yöntemlerine ilişkin ders sayılarının artırılması büyük bir önem arz etmektedir (Çapuk, 2014). Ayrıca eğitim programlarında belirli bir süredir yer alan yayın etiği dersi konu alanına ilişkin bilgiler de lisansüstü programların önemli bir parçasını meydana getirmektedir. Özellikle kendisine aykırı gelen verileri yok etme, verileri uydurma, araştırma verilerinin analizinde bilinçli olarak uygun olmayan bir teknik kullanma gibi davranışların lisansüstü öğrenim gören belirli öğrenciler tarafından etik bulunduğu ve bazıları tarafından bu davranışların sergilendiğine ilişkin araştırma bulguları (Bayar vd., 2013) bu dersin

önem ve gerekliliğinin altını çizmektedir. Nicel ve nitel araştırma, akademik yazma, bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği gibi derslerin nitelikli bir şekilde artırılması, lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirecek ve bu sürecin umutsuzluk, alınan eğitimin boş ve zorlayıcı olması gibi metaforlarla ifade edilmesinin de önüne geçecektir (Gömleksiz ve Yıldırım, 2013).

Beşinci kategori olan eğitim bilimleri kategorisi de diğer kategorilerle benzer olarak alana özgü temel kuramsal ve uygulamalı bilgilerin öğrencilere kazandırılması amacıyla programlara eklenen dersleri içermektedir. Burada da bilgi düzeyine odaklanıldığı görülmektedir. Eğitim bilimleri alanı ile Türkçe eğitimi arasında disiplinlerarası bir bağ kurulması bu kategorideki olumlu boyutlardan biridir. Bununla birlikte ÖYEBY'nin kişisel ve mesleki yetkinliklerini ifade eden beceriler, bu kategori kapsamında göz ardı edilmiştir (YÖK, 2011). Halbuki eğitim bilimleri alanı, lisansüstü öğrenim gören bireylerin ölçme ve değerlendirme, program geliştirme, gelişim ve öğrenme, öğrenme ve öğretme kuramları, öğretim ilke ve yöntemleri ile eğitim felsefesi, tarihi ve politikası gibi konularda gelişimlerine katkı sağlayacak dersleri kapsamaktadır. Şüphesiz ki bu konularda bilgi edinmek akademik açıdan yeterli niteliklere sahip bir araştırmacı için önemli bir gelişim alanıdır. İlgili literatür incelendiğinde özellikle ölçme ve değerlendirme dersinin programdaki yerine dair çalışmalar dikkat çekmektedir. Aslan (2010), bu dersin program içerisinde tüm boyutlarıyla ele alınmasını, kredisinin artırılmasını ve alan eğitimiyle ilgili olarak kuramsal ve uygulamalı bir biçimde öğrencilere aktarılması gerektiğini belirtmiştir. Buna ek olarak Coşkun (2013), eğitim bilimleri ve araştırma yöntemleri alanını temsil eden derslere olan ihtiyacın, Türkçe eğitimi lisansüstü programları içinde alan eğitimi ve Türkoloji derslerinin gerisinde kaldığını ortaya koymuştur. Yapılan araştırmada yüksek lisans programlarında 358 dersten sadece 42'si; doktora programlarında ise 144 dersten 23'ü eğitim bilimleri ve araştırma yöntemleriyle ilişkilidir.

Araştırmanın son kategorisi genel kültür başlığı kapsamında değerlendirilen derslerden oluşur. Bu kategoride yer alan derslerin içerikleri çoğu kategoride olduğu gibi bilgi düzeyine hitap etmektedir (YÖK, 2011). Estetik, İletişim ve Diller, Özel Eğitim, Öğretmenlik ve Toplumsal Cinsiyet gibi derslerle, bu alanlara özgü kuramsal ve uygulamalı bilgilerin öğrencilere kazandırılması hedeflenmektedir. Bu kategoride de ÖYEBY'nin bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği, öğrenme yetkinliği, iletişim ve sosyal yetkinlik, alana özgü ve mesleki yetkinlik başlıklarını içeren kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutu göz ardı edilmiştir. Oysaki söz konusu derslerle üst düzey beceriler kazanmak, bu alanlarla ilişkili özgün tanımlara ve sonuçlara ulaşmak, özgün ve disiplinlerarası sorunlara çözümler üretmek mümkün ve gereklidir. Bu kategoride dersler ve Türkçe eğitimi alanında disiplinlerarası bir bağ kurulabilecekken bilgi düzeyindeki bir aktarımla yetinilmiştir.

Lisansüstü öğrenim görmeyi hedefleyen öğrenciler kişisel ve mesleki gelişim sağlama, akademik personel olma, araştırma yapma ve öğrenmekten zevk alma gibi amaçlarla lisansüstü öğrenime başvurduklarını ifade etmişlerdir (Adabaş, 2016; Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Aydemir ve Çam, 2015). Türkçe eğitimi alanında ülkemizin bilimsel yeterliliğini kanıtlamış bireyleri olmaları beklenen öğrenciler, bu amaçlarla lisansüstü öğrenime yönelmişken ÖYEBY kapsamında incelenen ders içerikleriyle ne yazık ki bu amaçlardan önemli bir kısmına ulaşamayacakları ortadadır. 21. yy. yeterlilikleri üzerine bakış açılarını ortaya koyan dünya çapında ağırlığı olan pek çok kurum ve kuruluş yaratıcılık, insan yönetimi, uyumlu çalışma, duygusal zekâ, değerlendirme ve tartışma, uzlaşma, zihinsel esneklik, eleştirel düşünme, sorun çözme, bilgi, teknoloji ve finansal okuryazarlık, sorumluluk ve merak gibi kavramları bu çağda gelişimin temelini oluşturan özellikler arasında sıralamışlardır (ISTE, 2016; OECD, 2018; NRC, 2011; P21, 2009; P21, 2019; WEF, 2016). Şüphesiz ki Türkçe eğitimi alanında lisansüstü öğrenim gören bireyler çağın gereklerine uygun ders içerikleriyle bu özellikleri edinebilirler ve ülkelerinin dil eğitimi alanında çağı yakalamasına katkı sağlayabilirler. Bu çerçevede mevcut programdaki ders içerikleri üzerine yapılan inceleme ne yazık ki bu alanda daha çok çaba sarf etmemiz gerektiğini ortaya koymaktadır. Mevcut araştırma kapsamında ana dili ve ikinci dil olarak Türkçe öğretimi, genel dilbilim çalışmaları, eğitim bilimleri ve genel kültür olmak üzere toplam beş kategoride incelenen ders içeriklerinde ÖYEBY'ye göre kuramsal ve uygulamalı bilgiyi edindirmenin merkeze alındığı tespit edilmiştir. Yeterlilikler çerçevesinin kişisel ve mesleki yetkinlikler boyutunun birkaç basamağına

sadece araştırma becerileri kategorisinde değinilmiştir. Bu bağlamda genel olarak Türkiye'deki üniversitelerde bulunan Türkçe eğitimi ana bilim dalı lisansüstü programların ders içeriklerinin ÖYEBY'yi temsil etmediğini söylemek doğru bir tespit olacaktır. İncelenen içerikler doğrultusunda programın genel olarak yeterlilikler çerçevesinin bilgi odaklı olan ilk basamağına uygun bir tasarıma sahip olduğunu söylemek mümkündür.

ÖNERİLER

Mevcut araştırma sonucunda altı kategori ve on dört alt kategoride ele alınan yüksek lisans ve doktora ders içeriklerinin geneli itibarıyla TYYÇ öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri temel alanı yetkinliklerinin bilgi basamağını temsil ettiği tespit edilmiştir. İlk kategori olan ana dili olarak Türkçe öğretiminde, beceri ve yetkinlik geliştirmeye dönük derslerin sayıca artırılması ve ders içeriklerinin uygulamayla harmanlanması gerekmektedir. İkinci dil olarak Türkçe eğitimi kategorisinde ise bireylerin deneyim elde edebileceği ve deneyimle ortaya çıkacak yetkinliklerini alana özgü bilgiyle yeniden şekillendirebilecekleri derslere ihtiyaç duyulmaktadır. Üçüncü ve altıncı kategoriler genel dil çalışmaları ve genel kültürle ilgilidir. Bu kategorilerde yer alan derslerde sadece bilgiye odaklanılmış ve bireylerin edindikleri bilgiyi disiplinler arası bir bakış açısıyla nasıl kullanabilecekleri ifade edilmemiştir. Bu noktada farklı disiplinlerdeki bilginin nasıl kullanılacağı, problem çözme ve girişimde bulunma becerilerinin bu bilgilerle nasıl uyumlanacağı konularında ders içeriklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Araştırma becerisi kategorisi belki de lisansüstü öğrenim gören bireyler için en önemli alanı temsil etmektedir. Bu alanda yetkinliklerin bir kısmına değinilmesi önemli bir gelişmeye tamamina ulaşamaması üzerine çalışılması gereken bir noktadır. Bu kategori kapsamında proje tabanlı derslerin ön planda olması araştırmacıların öz güvenlerini geliştirecektir. Buna ek olarak eğitim bilimleri kategorisi ÖYEBY açısından düşünüldüğünde merkezde yer alan bir çalışma alanını ifade etmektedir. Bir araştırma sorusunu keşfetme, bu soruya uygun bir yöntemle cevap bulabilme gibi beceriler, lisansüstü öğrenim gören bireyin en önemli girişimleri arasında yer almaktadır. Bu sebeple bu alanda bilgi, beceri ve yetkinliğin harmanlanması araştırmacıları daha sağlam adımlarla ilerletecektir. Sonuç itibarıyla ÖYEBY ile TYYÇ düşünüldüğünde bilgi, beceri ve yetkinlik basamaklarında ifade edilen adımlar tek tek ve birbirleriyle ilişkilendirilerek yürütülmelidir. Burada ders içeriklerinin deneyim, uygulama ve proje temelli oluşu önem arz edecektir.

KAYNAKLAR

- Adabaş, A. (2016). *Bartın üniversitesi lisansüstü eğitim öğrencilerinin yaşam boyu öğrenmede anahtar yeterliliklere sahip olma düzeyleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Alabaş, R., Kamer, S. T., ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *E-international Journal of Educational Research*, 3(4), 89-107. <http://www.e-ijer.com/en/download/article-file/89771>
- American Association of Colleges and Universities [AACU]. (2007). *College learning for the new global century*. AACU.
- Aslan, C. (2010). Türkçe eğitimi programlarında lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin akademik öz yeterliliklerine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 87-115. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/181296>
- Aydemir, S., ve Çam, Ş. S. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, 4(4), 4-16. <https://doi.org/10.19128/turje.00354>
- Bayar, V., Bayar, A., Eğmir, E., Ödemiş, İ. S., ve Kayır, G. (2013, 10-11 Mayıs). *Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin bilimsel araştırma yapmaya yönelik kaygı düzeyleri* [Bildiri sunumu]. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi, Sakarya. https://egitim.sakarya.edu.tr/sites/egitim.sakarya.edu.tr/file/ULES-Lisansustu_egitim_cilt11.pdf

- Beers, S. Z. (2011). *21st century skills Preparing students for their future*. https://www.mheonline.com/mhmymath/pdf/21st_century_skills.pdf
https://cosee.umaine.edu/files/coseeos/21st_century_skills.pdf
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-187. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/117320>
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21. yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 3112-3134. <http://www.itobiad.com/issue/39481/494286>
- Coşkun, E. (2013, 19 Nisan). Yüksek lisans [Çalıştay oturumu]. II. Türkçe Eğitimi Bölümleri Çalıştay: Lisansüstü Eğitim-Dersler, Sakarya Üniversitesi, Sakarya. <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/94890/II.%20T%C3%BCrk%C3%A7e%20E%C4%9Fitimleri%20B%C3%B6l%C3%BCmleri%20%C3%87al%C4%B1%5%9Ftay%C4%B1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Çapuk, S. (2014). *Türkiye ve ABD’de yürürlükte olan “eğitim programları ve öğretim” alanındaki yüksek lisans ve doktora programlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Dilci, T. (2019). Eğitim bilimleri örnekleminde lisansüstü eğitimin niteliksel boyutuna ilişkin görüşler (nitel bir çalışma). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 159-179. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/668699>
- EnGauge (2003). *21st century skills for 21st century learners*. https://www.researchgate.net/publication/234731444_enGauge_21st_Century_Skills_Digital_Literacies_for_a_Digital_Age
- Gömlüksiz, M. N., ve Yıldırım, F. (2013). *Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri* [Bildiri sunumu]. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi, Sakarya. https://egitim.sakarya.edu.tr/sites/egitim.sakarya.edu.tr/file/ULES-Lisansustu_egitim_cilt11.pdf
- International Society for Technology in Education [ISTE]. (2016). *ISTE Standards: Students*. <https://www.iste.org/standards/iste-standards-for-students>
- IowaCore (2010). *K-12 21st Century Skills*. <https://educate.iowa.gov/media/217/download?inline=>
- Karakütük, K. (1989). Türkiye’de lisansüstü öğretim sorunları ve çözüm önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 505-528. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000881
- Karakütük, K. (2009). *Lisansüstü öğretim sistemleri*. Pegem Akademi.
- Kuckartz, U. (2014). *Qualitative text analysis: A guide to methods, practice, veusing software*. Sage.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma-desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev. Ed.). Nobel Akademik.
- National Research Council [NRC]. (2011). *Assessing 21st century skills: Summary of a workshop*. The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/13215>
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)
- Partnership for 21st Century Skills [P21]. (2009). *Assessment: A21st century skills implementation guide*. <https://snazlan.files.wordpress.com/2017/11/guideline-21st-assessment.pdf>
- Partnership for 21st Century Skills [P21]. (2019). *Framework for 21st century learning*. https://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_Framework_Brief.pdf

- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı [TTKB]. (2017). *Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine*.
https://saraykent.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/05164224_TanYtYm_KitapYY.pdf
- Tosunoğlu, M., ve Kayadibi, N. (2007) *Türkçe eğitimi ve öğretimi yüksek lisans programlarının değerlendirilmesi* [Bildiri sunumu]. III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu: Lisansüstü Eğitimde Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], (2022). *İstatistiklerle gençlik*.
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Genclik-2021-45634>
- Wagner, T. (2008). *The global achievement gap: Why even our best schools don't teach the new survival skills our children need-and what we can do about it*. Basic Books.
- World Economic Forum [WEF]. (2016). *The 10 skills you need to thrive in the fourth industrial revolution*. <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-10-skills-you-need-to-thrive-in-the-fourth-industrial-revolution/>
- Yaman, H. (2013, 19 Nisan). *Doktora dersleri* [Çalıştay oturumu]. II. Türkçe Eğitimi Bölümleri Çalıştayı: Lisansüstü Eğitim-Dersler, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
<https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/94890/II.%20T%C3%BCrk%C3%A7e%20E%C4%9Fitimleri%20B%C3%B6l%C3%BCmleri%20%C3%87al%C4%B1%C5%9Ftay%C4%B1.pdf?sequence=1>
- Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK]. (2011). *Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇÇ) temel alan yeterlilikleri öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri temel alan kodu: 14*.
http://tyyc.yok.gov.tr/raporlar/14_EGITIMBILIMLERI_13_01_2011.pdf
- Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK]. (2009). *Türkiye yükseköğretim ulusal yeterlilikler çerçevesi (TYUYÇ) ara raporu S1*. <http://bologna.kilis.edu.tr/dosyalar/tyyc.pdf>
- Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK]. (2016). *Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliği*.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>

Extended Abstract

In the contemporary landscape, nations, political leaders, state-backed entities, and private sector corporations across diverse fields consistently demonstrate a deep interest in the caliber and standards of personal skills. A pivotal driver in educational services has been the development of individuals endowed with rich knowledge, capable of converting this knowledge into practical skills. In light of the evolving demands numerous institutions, organizations, and scholars have identified and detailed the traits necessary to meet the challenges of the 21st century. These include mental flexibility, social influence, the creation of trust and value, entrepreneurial spirit, initiative-taking, self-discipline, resilience in facing challenges and stress, respectful articulation, curiosity, and imagination. These attributes are now regarded as the bedrock of 21st-century skills (American Association of Colleges and Universities [AACU], 2007; Beers, 2011; Cansoy, 2018; International Society for Technology in Education [ISTE], 2016; IowaCore, 2010; National Research Council [NRC], 2011; Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2018; Partnership for 21st Century Skills [P21], 2009; Wagner, 2008; World Economic Forum [WEF], 2016). At the close of the 20th century, Türkiye has reevaluated and fundamentally restructured its higher education system to meet the demands of the new era. Since 2005, a pivotal initiative in Türkiye has been to harmonize its higher education programs with the The Framework of Qualifications for the European Higher Education Area and Bologna Process European Credit Transfer and Accumulation System (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2009). In this context, the Turkish National Higher Education Qualifications Framework (THEQF) was developed, categorizing learning outcomes at bachelor's, master's, and doctoral levels into four key qualitative dimensions: knowledge, skills, and personal and professional competencies (YÖK, 2011). Achieving these outcomes is contingent upon robust and comprehensive course content. At this juncture, it is feasible to assert that there is a necessity for research that defines the outcomes of the program and these outcomes' reflection of the principles of the THEQF. This research conducted in accordance with this stated need aims to examine the course contents of postgraduate programs in the field of Turkish Language Education currently being implemented in Türkiye. This study has been conducted in accordance with the basic qualitative research approach (Merriam, 2013). The primary data collection tool in this research has been documents. The documents related to the course contents that constitute the research data were accessed

through the official websites of the respective universities. The data collection for this research commenced with identifying universities offering postgraduate programs in Turkish Language Education. The initial step involved consulting the higher education statistics section on the Council of Higher Education's (YÖK) official website. The subsequent phase entailed gathering documents related to the course contents of these postgraduate programs from the universities' official websites. As of August 2021, according to YÖK data, there are 49 universities in Türkiye that provide postgraduate programs in Turkish Language Education. To align with the research objectives, qualitative content analysis was employed to scrutinize the course contents of the postgraduate programs. Both during and after the process, consensual coding was the primary approach in the research (Kuckartz, 2014). The analysis of the data from the study resulted in a total of six categories and fourteen subcategories.

1. Category: Teaching Turkish as the Mother Tongue: This category is divided into four subcategories: "Theoretical Foundations, Basic Language Skills, Contemporary Approaches and Issues in the Field, Technology-Enhanced Turkish Language Teaching."
2. Category: Teaching Turkish as a Second Language: This category is divided into three subcategories: "Teaching Turkish as a Foreign Language, Teaching Turkish to Turkic Peoples, Bilingualism."
3. Category: General Language Studies: This category is divided into two subcategories: "Linguistics, Turkish Language and Literature."
4. Category: Research Skills: This category is divided into four subcategories: "Scientific Research Methods and Publication Ethics, Quantitative Research, Qualitative Research, Academic Writing and Presentation."
5. Category: Educational Sciences: Courses forming the sub-disciplines of educational sciences have been examined in this category.
6. Category: General Culture: Courses that are indirectly related to the field of Turkish language education and teaching and provide general cultural support to the participants are included in this category.

In the category of Teaching Turkish as the Mother Tongue, courses address the knowledge and skills level of Competencies in Teacher Training and Educational Sciences (CTTES). It has been observed that courses designed to develop skills and apply field-specific strategies and techniques are limited, with a predominance of courses targeting the knowledge level. In light of these findings, it appears that the personal and professional competencies stage of the framework, which is based on critical thinking, foreign language skills, and the development of independent solutions to problems, etc., has been overlooked. The application of theoretical knowledge and approaches used in Turkish language education to practice, generating solutions to problems in the field, and contributing to the field's adaptation to contemporary times do not seem feasible with the courses examined within this category (YÖK, 2009; YÖK, 2011). Moreover, courses in the categories of Teaching Turkish as a Second Language, The General Language Studies, Educational Sciences and General Culture align with the knowledge level of CTTES. This situation is different in the courses evaluated only within the The Research Skills category. Courses in this category aim to endow students with the ability to work independently and take responsibility, along with communication and social competencies that are part of personal and professional skills. Thus, the content of the courses in this category represents a significant step towards nurturing expert individuals needed globally (Beers, 2011; OECD, 2018; IowaCore, 2010; NRC, 2011; P21, 2009; P21, 2019; Wagner, 2008; WEF, 2016). Students aiming for postgraduate education have stated their intentions to pursue such education for personal and professional development, to become academic personnel, to conduct research, and to enjoy learning (Adabaş, 2016; Alabaş, Kamer and Polat, 2012; Aydemir and Çam, 2015). While students expected to demonstrate our country's scientific competency in the field of Turkish education have directed towards postgraduate education with these goals, unfortunately, the course contents examined under CTTES will not enable them to achieve many of these objectives. Therefore, blending knowledge, skills, and competencies in this area will lead researchers to more robust steps forward. In conclusion, when considering the competencies of teacher education and educational sciences along with the THEQF, the steps expressed in the knowledge, skills, and competencies levels should be implemented individually and in relation to each other. Here, the experience, application, and project-based nature of course contents will be of significance.